

Evert, Albertina och Ålen

På äventyr i Stenunge By

Sara Lorentzon

Evert och Albertina hoppar in i baksätet på moster Berits blå bil. Nu väntar de på att få komma iväg. De har kollat så att matsäcken är med. Flera gånger. Moster Berit är ju så förvirrad, hon glömmer nästan allt! Just när de ska vinka hejdå till mamma och pappa kommer Ålen hasandes över grusgången. Han gäspar.

– Vart ska ni ta väger, förtjusande landkrabbor?

– Stenunge by! svarar Albertina och Evert med en mun.

– Javisst ja, dit var det ju vi skulle, mumlar Berit som håller på att baxa in sig själv i förarsätet.

Ålen skiner upp i hela sitt silverskimrande fiskfjälliga ansikte.

– Varje skuta behöver en kapten, och den kaptenen är jag! Vänta på mig!

Ålen slingrar sig i handen på Evert, där de sitter i bilens baksäte.

– Sitt still! väser Evert. Du är fin. Utflyktsfin!

Han klappar tröstande Ålen på huvudet.

– *Fin?! ylar Ålen. Du har ju knutit rosett på mig! Det ska vara en jungman till att göra något så dumt!*

Albertina tittar ut genom fönstret. Nu åker de förbi tågstationen, snart ska de svänga av till vänster!

Albertina, Evert, Ålen och moster Berit är alldeles strax framme vid Stenunge By.

– *Hööööger, jag måste svänga höger! Hemåt igen, alla ungar och ålar! skriker moster Berit.*

Hon försöker hitta någonstans att vända.

– Har moster tappat bort sitt vett? undrar Evert. Så brukar Berit själv säga. Evert sneglar på den stora hårknut som vippar och hoppar mitt uppe på hennes huvud, som nu hänger halvvägs ut genom den nedvevade bilrutan. Håret ser ut som ett marsvin.

– Nycklarna, Evert, nycklarna hem! hojtar Berit.

– Har du tittat vid bilnyckel? frågar Evert försiktigt, för han ser ju att där hänger Berits stora nyckelknippa och dinglar.

– Jaha ja, ja då så. Berit suckar och skrattar till. Då kör vi på!

Och så sänker sig lugnet i den blå bilen igen. Berit svänger vänster som hon ska. Och snart står två barn, en moster, en ål och en picknickkorg redo att gå sista biten genom skogen, till Stenunge By.

Ålen krånglar sig ut ur sin rosett. Han lämnar den kvar på parkeringen. Nu hoppar han istället ned i picknickkorgen.

– Snålaskjuts är ålaskjuts! Kasta loss matros! Ålen sniffar med nosen i luften och ser lycklig ut.

Berit plockar upp korgen, där Ålen nu samsas med prickig korvmackor, sega råttor och apelsin-dricka. Och så tar de sig in i den sensommargröna skogen. Moster Berit pekar ut björk, al, ask och lönn. Träden ger svalka och skugga från solen, och de har så mycket löv så man inte ser himlen! Albertina visar vägen. Hon var här med sin klass innan sommarlovet, så hon hittar ganska bra.

Ålen sjunger Elvis.

– *Looove me teeender! Skrålar han. Love me true!*

Albertina kan verkligen inte förstå varför Ålen, som annars är en ganska tjurig 300-åring, plötsligt är så glad. Kanske gillar han att klappa får?

För det finns får i Stenunge By. Och myskankor och kattungar, bin och hönor. Och en massa andra saker! Vissa saker får man pilla på. Som fåren.

Nu skymtas de röda byggnaderna. Västergård, Mariagård och Orangeriet. Orangeriet är ett märkvärdigt hus, tycker Albertina. Där bor växter och träd som behöver värma sig på vintern. Men här finns också Roberts skåp. Skåpet med material och verktyg som klassen hade fått använda. Det var i maj de var här. Fröna hade just börjat gro och växa under sitt täcke av jord. Men när hon och Evert nu springer ut ur skogen och fram över gräsmarkerna slår dofter av dill och lavendel, mognande äpplen och varm mörk kompostjord emot dem. De stora rabarberbladen skapar en skog över de sura, goda stjälkarna. Luktärtens små rosa och vita blommor står i full blom. Albertina stannar och tittar. Att det kan hända så mycket, bara över en sommar!

Så nu, när hon ser hur det myllrar och växer i trädgårdslanden här i Stenunge By, är hon omåttligt imponerad.

Albertina visar runt. Ålen stöter då och då ifrån sig ett *Ååååh!* eller ett *Ahhhhhh!* Och så kravlar han iväg för att nosa lite.

– Vem har bott här då? frågar Evert och pekar på byggnaden som kallas Orangeriet. Albertina skrattar.

– Det är inget hus man bor i! fnissar hon. Eller jo, fast det är bara växter som bor där. På vintern. När de fryser och blir kalla, då får de flytta in. Och sådant som inte trivs att växa ute i trädgårdslandet. Som apelsiner! Eller vindruvor!

– Men där, säger Albertina och pekar bort mot Mariagården, där bodde de.

Det är fullt med folk utanför den röda stora träbyggnaden. Några sitter och fikar medan andra tittar på växterna eller huset. Evert tycker verkligen det ser ut som ett riktigt hem. Ett fint hem! Undrar hur de trivdes, de som bodde här förr?

Albertina visar fåren, och grönsakslandet och de vita, nästan lite magiska smultronen. Och så leker de *Gissa grönsaken*. Albertina vinner med 8-5. Då är det dags att äta matsäck.

Evert och Albertina och Berit lägger sig ner på den blårutiga filten, som Berit breder ut på gräsmattan. De hjälps åt att duka upp. Berit har inte glömt att packa någonting! Ålen kommer kravlande och får en röd gelérätta till lunch. Hans älsklingsrätt. När de ätit upp allt ligger de kvar en stund och känner alla dofter.

– Jag tror bestämt att du tappat din rosett, säger Evert lurigt och tar fram ett nytt litet tygband ur fickan. Ålen tittar förskräckt på honom och kryper närmare Berit. Evert viftar med bandet framför ansiktet på Ålen ända tills Berit påpekar att Ålen nog har varit utflyktsfin så det räcker för idag. Evert suckar.

– Nähej, då vill jag göra något annat! Mot ån!

Tillsammans med Albertina och moster Berit går Evert bort från Mariagården och sneddar över grusvägen. Ålen kravlar i förväg. Hans hala kropp tar sig fram fort, fort över knotiga pinnar och genom sly. Fåglarna sjunger sina olika sånger. Här och var skuttar de fram på stigen, eller flyger från trädkrona till trädkrona. På håll ser de Stenunge å.

De går förbi en vinbärsbuske, mitt ute i skogen! De blanka stora vinbären speglar sig i vattnet. Lite längre ned i ån, där det en gång fanns en kvarn, forsar vattnet fram lite vildare.

Ålen är först framme vid vattenkanten. Här stannar han och vänder sig om mot Berit och Albertina och Evert. Hans lilla mun ler lyckligt.

– Vid alla sjöjungfrur och Sargassohavets kalla nätter, *titta!* viskar han.

Nu vill Ålen plötsligt bada. Han har blivit alldeles till sig och viftar med svansen i luften. Långtansfullt tittar han med sina små glittrande åläögon på vattnet som trillar och skuttar fram i ån. Han hasar fram mot kanten.

– *Titta!* nu ropar Ålen högt med upprymd röst. *Titta!* Vid all tång, alla krabbor och galna maneter, nu är jag här!

Han kastar sig i vattnet. Han plaskar och simmar och dyker och flyter.

Och så börjar han osammanhängande och bubblande berätta om doften av nybakta brödkakor som letar sig fram mellan träden, om gnisslande kvarnhjul och nytvättat linne på tork i en tall.

Evert och Albertina bara gapar. Vad har hänt med ålen? Har han fått en sten i huvudet eller kanske en dändimp? Berit verkar inte alls tycka det är något konstigt. Hon står bara och rotar i sin handväska.

– Kameran. Tog någon kameran? undrar hon. Nej, såklart inte, jag måste ha glömt den i bilen. Vänta här och gå ingenstans. Vi måste ju fota er! Kommer strax!

Moster Berit skyndar bort mot grusvägen för att ta sig ner till parkeringen.

– Moster Berit vet tydligen inte att man inte skall lämna barn helt själva mitt ute i skogen, muttrar Evert. Och inte ålar heller, för den delen.

Ålen har ringlat upp ur vattnet och rullat ihop sig under en björk.

– *Hemma*, suckar han lyckligt och gäspar. *Hemma...* och så somnar han.

Albertina och Evert tittar på varandra. *Hemma?*

– Tror du det är sant? viskar Evert. Det där ålen brukar berätta om?

Ofta om kvällarna brukar Ålen sitta uppflugen i taklampan i köket hemma hos Evert och Albertina. Han tuggar på sin kvällsmörgås och berättar sagor.

Han berättar om hur han år 1711 simmade fram på havets djup, med de andra ålarna.

Hur de såg skrovet på ett gammalt slitet fartyg komma seglandes där uppe vid den blanka havsytan. Han brukar berätta hur solljuset som strilade ned genom vattnet förmörkades av en svart flagga. En dödskallesflagga. Ålen hade bara simmat upp för att titta lite. Men sjörövarna hade sett honom. Trott att han var en spion. En enbent sjörö- vare hade fått tag i honom och slängt upp stackars Ålen på däck.

Efter tre dagar utan mat och knappt något vatten hade Ålen lyckats fly. Han hade hop- pat från relingen och rakt ned på en grön skummande våg. Han surfade iland på en strand och kravlade sedan hela vägen till en brunn. Där hade Ålen legat gömd i många, många år tills han en dag råkade åka med i en spann vatten upp till ytan. Han tog en ålaskjuts med en hästkärra som hade stannat till vid en gård. Och slutligen hittade han sig ett hem. I en å. Ända tills han en dag 283 år senare bestämde sig för att följa med Evert och Albertinas pappa hem. The end. Slut.

Så brukar Ålen berätta, när han hänger där i taklampan.

– Ån, Albertina. Ån han kom till. Är det ingen saga? Evert fortsätter att viska för att inte väcka Ålen som nu snarkar högljutt. Tänk om det är här som Ålen har vuxit upp?

Moster Berit står vid bilen. Vad var det nu hon skulle göra. Att hon ska vara så glömsk!
– Fast så farligt glömsk är jag ju ändå inte, säger moster Berit till sin spegelbild i bilens bakruta. Hon sträcker på sig. Det mesta kommer jag ju ihåg. Nästan allt!
Hon sparkar till en liten tygrosett som ligger bredvid ena bakhjulet. Den påminner om något, eller någon, tycker Berit. Hon skakar på huvudet.
– Jamen då så, säger hon, då var vi väl klara här då. Snart är det kväll, det är nog bäst jag åker hem! Men en trevlig utflykt, det hade jag! Tror jag i alla fall.
Och så sätter sig moster Berit i bilen, startar, och far iväg.

Albertina börjar tröttna. Hon har plockat ihop en massa snygga stenar i en hög, pro- menerat längs med ån och tittat på de små vattenfallen. Och hjälpt Evert att bygga en pinnkoja runt Ålen. Men nu är hon trött. Trött i benen och trött på att vänta på moster Berit. Jättelänge har de väntat nu. Och Evert börjar bli gnällig.
Ålen sträcker på sig inne i sin koja. Han blinkar med sina silvriga ögon och tittar yrvaket

ut på Albertina och Evert som sitter på varsin sten.

– Nej men, lider ni av både slagsida och sjösjuka? frågar han muntert, utan att vänta något svar.

– När kommer moster Berit då? säger Evert för femtioelfte gången.

– Jag vet inte, har jag ju sagt, fräser Albertina.

– Men var *är* hon då? tjarar Evert.

Albertina vet inte var moster Berit är. Men hon kan gissa vad som har hänt. Moster Berit har glömt något igen. Det är bara det, att det är dem hon har glömt!

– Kom, säger hon och tar sin lillebror i handen. Hon stoppar snabbt Ålen i fickan och så skyndar de bort från ån, ut mot vägen och Mariagården.

Stolar och bord står ihopfällda i trädgården. Kaffekoppar och kakfat är bortplockade, dörren in till boningshuset är stängd. Och värst av allt – ingenstans syns en enda människa. Alldeles ensamma kvar står Albertina, Evert och Ålen. Ensamma mitt i Stenunge By.

Albertina och Evert sitter tätt intill varandra på trappen till Mariagården. De vet inte hur de ska gå för att komma hem och de har ingen telefon. Och det börjar faktiskt mörkna lite. Då känner Albertina någonting som slingrar sig i fickan.

– Mmmmmfhhhh!! Hjjjj..lp!

Oj, Ålen! Honom hade hon glömt bort!

Albertina sticker ned fickan i handen och drar upp en ilsken ål.

– Fast i en ficka, vilket slut för en ål på trehundra år! väser han.

– Ålen! Berit har stuckit, maten är slut, vi hittar inte hem och vi har ingen telefon, säger Albertina allvarligt. Detta är slutet för oss allihop! Hon suckar djupt.

Ålen tittar länge på de båda barnen. Sedan säger han:

– Men mina älskade sjöstjärnor! Här i Stenunge By är jag som fisken i vattnet. Jag kan varenda sten, och pinne med för den delen.

Och så berättar Ålen, att visst är det sant. Visst har han varit fången av sjörövare, varit gömd i en brunn och bött i en å.

– I den här ån, förtydligar Ålen och pekar med svansen bort mot skogen.

– Nu ska ni inte bli skrajsna mina små sjöjungfrur, säger Ålen och blinkar. Så länge man

har tak ovanför huvudet och en skuta som inte springer läck så håller man sig torr. Mat i magen och vatten i strupen är förstås bra. Men då klarar man också det mesta! Och så ska vi stanna där vi kan bli hittade. Här. Nu går vi tillsammans. Och inte vilse.

Plötsligt känner Albertina att det är väldigt tryggt att ha en egen ål, nu när vare sig mamma, pappa eller moster Berit är i närheten. Hon tar sin lillebror i handen och tittar på Ålen.

– Okej, vad ska vi göra?

Dörren till boningshuset, Mariagården, är låst. Men dörren in till Orangeriet står på glänt!

– Tur, viskar Evert till Ålen, annars hade vi fått bo hos fåren. De luktar konstigt.

Albertina går med bestämda steg mot Orangeriet. Hon hittar en liten sopkvast som hon ger till Evert.

– Här! Städa! Jag ska gå och skaffa mat!

Ålen tittar på dem och skrattar.

– Härliga tider! Tjusiga minnen! Nu är det liv på gården igen!

Mer hinner han inte säga innan Albertina tar honom i svansen och slänger upp honom på ryggen.

– Okej, tak över huvudet: check! Nu behöver vi bara ha mat i magen och vatten i strupen! Ålen tittar storögt på Albertina. Vilken supertjej! Lite läskig just nu, men riktigt super.

– Vad åt man, Ålen? Förr?

– Tjaa, säger Ålen där han dinglar på Albertinas rygg. Inte var det choklad och Coca-Cola! Och jag åt mest gamla insekter. Han rynkar på näsan. Men så skiner han upp. Människorna åt ju soppor och gröt av mjöl, ärtor och bönor. Sill åt man förstås, och kokta rovor!

– Kött då, man åt möjligtvis inte hamburgare?

– Nej, ta och svabba ett däck! Hamburgare! Men man saltade och torkade kött och fisk. Så höll det sig längre. Kylskåp hade de inte. Grönsaker och frukt åt man också.

– Russin är en torkad frukt. Och äpple kan man torka i ringar och äta!

– Jajjamensan, lilla musselpärLAN!

Albertina sneglar på Ålen. Det lät ju inte så jättegott det där. Förutom frukten.

– Vi kan titta vad som finns i trädgårdslandet, säger Ålen hjälpsamt.

På ett bord i Orangeriet, mellan krukor med växter och blommor, ligger nu morötter och

sockerärt från grönsakslandet bredvid äpplen från fruktträdgården. Över allting strösslar Albertina små dillkvistar från Fridas örtagård. Mat!

Albertina är nöjd med vad hon hittat. Ålen och Evert har tagit en zinkhink och gått bort mot Glyken, en källa vid ån. Där är vattnet alldeles klart och gott att dricka och de ska ta med tillbaka till deras nya hem.

I ena hörnet av Orangeriet står en rörspis. Den liknar en kakelugn: Ett vitt rör, som har en lucka man kan öppna!

Blir vi kvar här länge, om mamma och pappa inte saknar oss så värst, kan vi baka bröd där, tänker Albertina, och känner sig lite sorgsen och ganska upprymd, på samma gång. Men mer än så hinner hon inte tänka. För då hörs ett illvrål!

Evert kommer springandes. Han snubblar och snörvlar och gråter. Ålen slingrar efter. Han är andfådd och ser rädd ut på ögonen.

Albertina blir rädd. Plötsligt är det inte så roligt längre och hon känner sig inte längre så modig.

– Jag ramlade i! skriker Evert. Jag vill hem!

Han är dyblöt från topp till tå och vattnet får kläderna att klistra sig på kroppen.

Ålen och Albertina hjälper Evert in i Orangeriet. Han får ta av sina kalla, blöta kläder och Albertina sveper in sin bror i den blårutiga picknickfilten.

– Jag kunde simma, säger Evert nöjt, utan simdyna. Fast det var inte så djupt, så jag satt mest med rumpan på botten. Men det var nog lite som att simma.

– Vilken kapten jag är, låter min matros ramla överbord. *Man överbord*, skrek jag när han ramlade i plurret. Men inte hjälpte det. Ålen ser skärrad ut och Evert klappar honom på huvudet.

– Det är okej, Ålis, det gjorde inget. Jag kunde ju simma.

Ålen drar vedträn över golvet med svansen och slänger in dem i spisen. Tändstickor ligger bredvid. Inte för att det är så kallt, men kläderna måste torka.

– Du kan ju inte gå klädd i en filt hela livet.

Evert och Ålen sitter nära varandra framför den sprakande elden. De fnissar och Evert visar några blöta skrynkliga sidenband han letat upp i fickan på byxorna, som nu ligger på tork vid spisen. Han får till och med knyta ett ljusgult band runt huvudet på Ålen!

Ålen har serverat morötter och äpplen till dem alla. Äpplena grillas inne i den varma spisen. Albertina sitter lutad mot väggen. Hela livet, ska de vara kvar här hela livet? Kanske måste de försöka ta sig hem ändå. Om nu ingen kommer att hitta dem. Fast det är klart, det var ju ganska mycket folk här idag. Kanske kommer någon imorgon. Som kan hjälpa dem. Albertina gäspar. Och somnar.

Med ett ryck vaknar hon av ljudet från en bil som hastigt bromsar in. Ålen och Evert står redan och vinkar i dörröppningen.

Mamma och pappa kommer springandes emot dem. Längre bak kommer en skamsen moster Berit. Hon ler lite generat när hon kommer fram till barnen som har kastat sig i famnen på sina föräldrar.

– Jag glömde visst...

– Det var bara spännande, viskar Evert till Berit.

När de går över gräsmattan, alla tillsammans, vinkar Evert och Albertina till allt.

– Hejhej ån. Vi ses en annan dag! Hejhej fåren, hejhej huset, en annan dag!

När de kör hemåt skymmer det. Ålen vänder sig om och tittar ut genom bilens bakruta.

– Ajöss, säger Ålen. Han ler. Jag far mer än gärna till havs på äventyr, och dansar vals på oceanens blöta golv. Men nu blir det skönt att komma hem.

